

NACIONALINĖ
SPORTO
AGENTŪRA

Įkvėpti judėti

Konsultacinis seminaras

„Sportininkų darbo santykių vystymo (-si) raiška“

III seminaras: Sportininkų darbo santykiai: **socialinė apsauga, darbo sauga ir sveikata**

Dr. Vilma Čingienė, Kompetencijų centro vedėja, gyd. Vytenis Trumpickas,

Vaidotas Kalinauskas, socialinio draudimo grupės vadovas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Balandžio mėn. 13 d., Vilnius

Nacionalinė Sporto Agentūra

- **Kviečia** aptarti svarbius sportininką tausojančios aplinkos klausimus
- **Ragina** diskutuoti svarbiais darbo santykių tarp sportininko, federacijos ir valstybės klausimais
- **Skatina** remtis gerąja patirtimi, priimant sprendimus ir diegiant inovacijas

PRISTATYMAS: „Geras valdymas sprendžiant olimpinių sporto šakų sportininkų darbo santykius Europoje: supratimas, vertinimas, tobulėjimas“ (EMPLOYS)

- **2022 m. įgyvendintas Erasmus+ programos projektas** „Geras valdymas sprendžiant olimpinių sporto šakų sportininkų darbo santykius Europoje: supratimas, vertinimas, tobulėjimas“ (EMPLOYS).
- Koordinatorius Kelno universitetas (Vokietija) kartu su 6 Europos universitetais ir dviem Europos organizacijomis – Europos elitinių sportininkų asociacija ir Europos olimpinių žaidynių akademija.
- Tyrimas buvo vykdomas 29 šalyse (27 ES, Norvegija ir Jungtinė Karalystė) ir apėmė 25 tūkst. elitinių olimpinių sporto šakų sportininkų, dalyvavusių paskutinėse dvejose olimpinėse žaidynėse (2022 m. žiemos ir 2021 m. vasaros), o taip pat nacionalinių rinktinių narius, kurie dažniausiai neturi darbo sutarties su profesionaliu klubu.
- *Bendradarbiaujant su Sporto valdymo institutu (Institute for Sport Governance, Lenkija) Lietuvos duomenis projektui pateikė Nacionalinės sportininkų asociacijos atsakingi asmenys. Advokatas Audrius Biguzas talkino parengiant atsakymus įvairiais sporto teisiniais aspektais, o Nacionalinės sporto agentūros Kompetencijų centro vadovė dr. Vilma Čingienė buvo nacionalinis koordinatorius.*

Iniciatyvos turinys ir esmė

Darbo
santykiai:
6
dimensijos

Geras
valdymas
27
principai

Sportininką
tausojanti
aplinka
Vidinė ir
išorinė

Figure 1: Conceptual Model of the Employment Relations of Athletes in Olympic Sports.

SESO – specific elite sport organizations; PA – public authorities

Darbo santykiai

Darbo teisė ir
socialinė politika

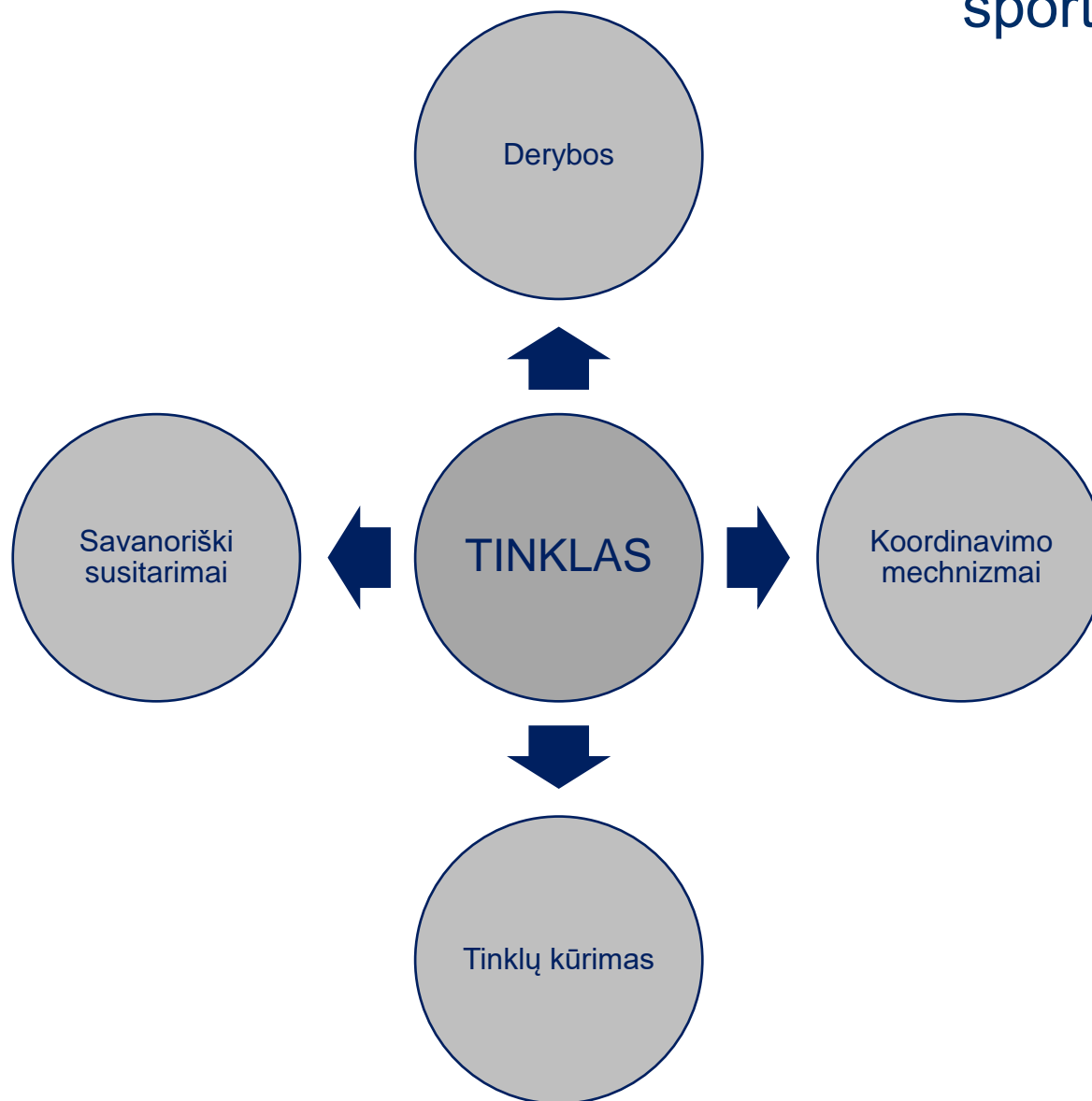
Socialinis
dialogas

Sportininko
teisės

Geras valdymas - norimos subjekto situacijos siekimas, remiantis tam tikrais proceso sėkmę padedančiais užtikrinti principais.

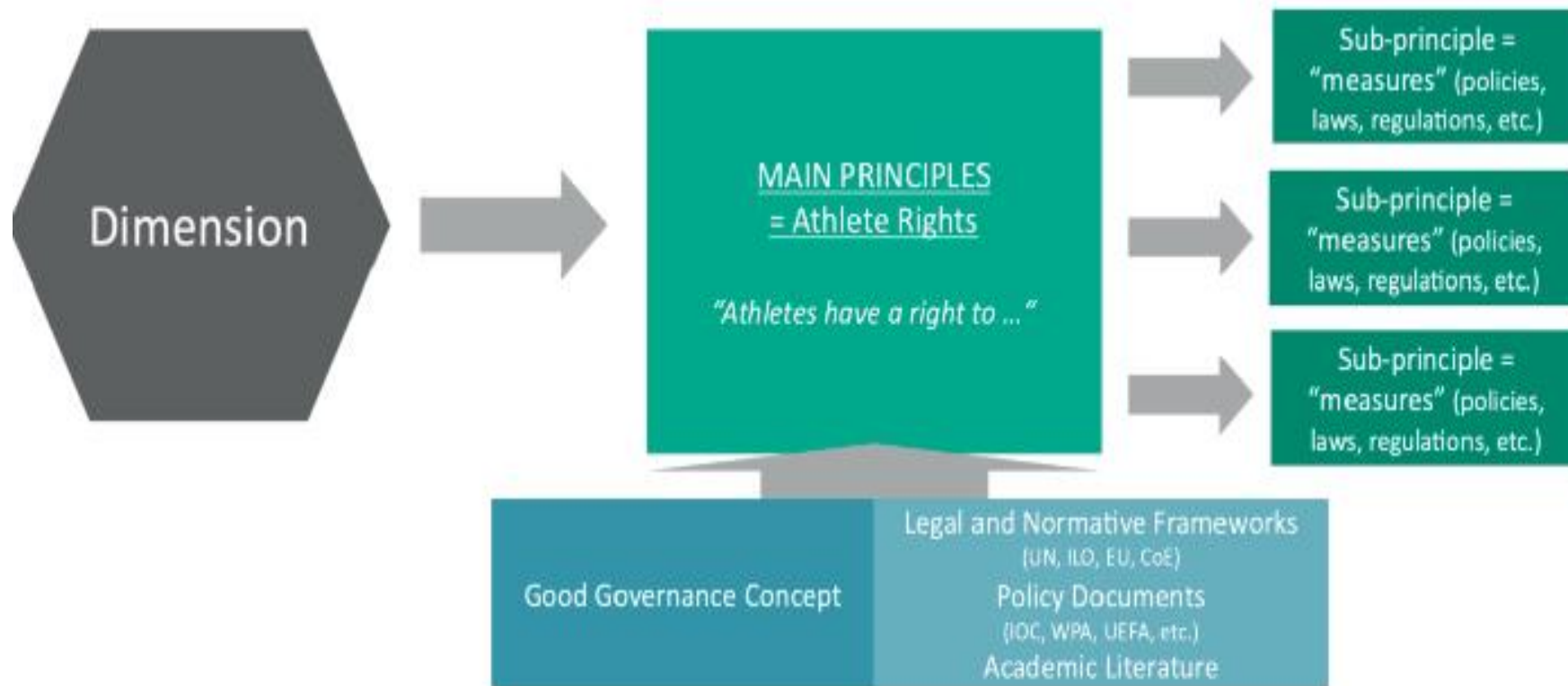
Geras valdymas – **naujas** požiūris
į **santykius** tarp
sporto suinteresuotųjų

Gero valdymo principų taikymas sportininkų darbo santykių koordinavimui Europoje: metodologinė prieiga

GVP: skaidrumas, demokratija, atskaitomybė, nepriklausomumas ir socialinė atsakomybė.

Figure 3: Methodology for Principles of Good Governance.

Pristatymo logika ir algoritmas

ŽINGSNIAI:
Ką galime ir turime padaryti/išvystyti?

Sportininkų darbo santykiai: darbo sauga ir sveikata

- **Sportininko teisinis statusas** apsprendžia teisės aktais nustatytas darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių atitiktį, numatytą nacionalinėje teisėje.
- Šiuo požiūriu sportininkui **naudingos darbo sutartys** su valdžios institucijomis, kurios nėra specializuotos elitiniam sportui, arba su konkrečiomis elitinėmis sporto organizacijomis.
- Nepriklausomai nuo nacionalinės darbo teisės sistemos, sporto teisės aktai, **nustato** reguliarius sportininkų sveikatos patikrinimus ir draudimą nuo nelaimingų atsitikimų.
- NOK, nacionalinės sporto šakų federacijos ir konkrečių elito sporto organizacijų inicijuotos priemonės ir nuostatos **užtikrina saugią ir sveiką** elitinių sportininkų karjerą, kas papildo teisės aktų nustatytą sistemą.
- Šios priemonės **yra**: privatus draudimas nuo nelaimingų atsitikimų, medicininiai patikrinimai ir psichinės bei fizinės sveikatos pavojaus prevencinės paslaugos.

Sportininkų darbo santykiai: **socialinė apsauga**

- Sportininkų socialinės apsaugos priemonės **apima**: pensijų sistemą, sveikatos priežiūrą, motinystės (*tėvystės*) apsaugą ir vaiko priežiūros atostogų išmokas, profesinės negalios ir pajamų netekimo draudimą bei nedarbo pagalbą.
- Vyrauja skirtingos šalių patirtys ir skirtingi požiūriai į sportininkų socialinę apsaugą.
- Egzistuoja dideli skirtumai tarp šalių sportininkų, turinčių darbo sutartį ir darbuotojo statusą, ir tų, kurie tokios sutarties neturi.
- Dauguma socialinės apsaugos sistemų priklauso nuo sporto valdymo institucijų ir valdžios institucijų **bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo**.
- Olimpinių sporto šakų sportininkų darbo sauga, sveikata ir socialinė apsauga yra pakankamai **sudėtingi klausimai**, vertintini atsižvelgiant į nacionalinį kontekstą.

Gero valdymo principų taikymas sportininkų darbo santykių koordinavimui Europoje: **DARBO SAUGA IR SVEIKATA**

nr.	Principas	Turinys
16	Sveika ir saugi darbo aplinka	Sportininkai turi teisę į sveiką ir saugią darbo aplinką treniruodamiesi ir varžybų metu.
17	Atleidimas nuo finansinių išlaidų	Sportininkai turi teisę būti atleisti nuo finansinių išlaidų, susijusių su darbuotojų sauga ir sveikata treniruotėse ir varžybose.
18	Įstatymais nustatytas minimalus draudimas	Sportininkai turi teisę į minimalias nacionalines ir ES lygmens įstatymų nustatytas darbuotojų saugos ir sveikatos nuostatas.
19	Konkrečios privačių organizacijų priemonės	Sportininkai turi teisę į specialias privačių organizacijų priemones , kurios užtikrina saugią ir sveiką treniruočių ir varžybų aplinką bei padengia su jų elitiniu sportu susijusią riziką.

Gero valdymo principų taikymas sportininkų darbo santykių koordinavimui Europoje: **SOCIALINĖ APSAUGA**

nr.	Principas	Turinys
20	Įstatymais numatytų socialinės apsaugos įmokų draudimas ir mokėjimas	Sportininkai turi teisę gauti minimalias įstatymų nustatytas nacionalinės socialinės apsaugos įmokas ir turėti garantijas, kad, esant reikalui, bus apmokėta.
21	Specialios socialinės apsaugos priemonės	Sportininkai turi teisę į socialinės apsaugos priemones , kurios padengia specifinę riziką, susijusią su elitinio sporto praktika.

Rekomendacijos suinteresuotųjų grupėms

1. **Valdžios institucijoms**
2. Nacionaliniams Olimpiniams Komitetams
3. **Sporto šakos federacijai**
4. Kitoms valdžios institucijoms (KAM ir pan.)
5. Aukšto meistriškumo sporto organizacijoms
6. **Nepriklausomoms sportininkų asociacijoms**
7. Europos Komisijai
8. Tarptautiniam olimpiniam komitetui
9. Tarptautinei sporto šakos federacijai

Rekomendacijos dėl darbo sauga ir sveikata

Valdžios institucijoms

- **priimti teisės aktus**, kuriais olimpiniai elitiniai sportininkai įtraukiami į darbo laiko ir kasmetinių atostogų dienų reglamentavimą pagal atitinkamas ES direktyvas (pvz., Darbo laiko direktyvą (2003/88/EB)).
- įtraukti konkrečiai sporto šakai skirtus **saugos ir sveikatos standartus** į nacionalinius teisės aktus / teisinius reglamentus, įskaitant nuostatas dėl:
 - **sportininkų apsauga** nuo diskriminacijos, seksualinio smurto, prievartos, rasizmo, ksenofobijos ir bet kokių kitų žalos šaltinių;
 - pagrindinės sportininkų vadovo/darbdavio atsakomybės ir atsakomybė už taikomas darbo saugos ir sveikatos priemones;
 - sportininkų atleidimas nuo bet kokių finansinių išlaidų, atsirandančių dėl prevencinių darbo saugos ir sveikatos priemonių
- prisiimti pagrindinę atsakomybę, kuriant nacionalinę sistemą, pagal kurią viešosios ir privačios priemonės galėtų **veiksmingai papildyti viena kitą**, kad elitiniams olimpiniam sportininkams būtų užtikrintos kuo didesnės darbo saugos ir sveikatos priemonės.
- kartu su sporto valdymo institucijomis ir nepriklausomomis sportininkų organizacijomis remti nepriklausomų (anoniminių) **kontaktinių punktų steigimą**, kad sportininkai galėtų pranešti apie taikomų saugos ir sveikatos standartų pažeidimus, įskaitant diskriminaciją, seksualinį smurtą ir prievartą.
- **įtraukti sportininkus** ir jų atstovus į saugos ir sveikatos nuostatų bei priemonių rengimą ir įgyvendinimą.
- per nacionalines saugos ir sveikatos institucijas **prižiūrėti** taikomų standartų įgyvendinimą ir vykdymą

Nepriklausomoms sportininkų asociacijoms

- **dalyvauti** rengiant ir įgyvendinant saugos ir sveikatos nuostatas bei priemones.
- kartu su nacionalinėmis vyriausybėmis ir sporto valdymo institucijomis remti nepriklausomų (anoniminių) **kontaktinių punktų steigimą** sportininkams, kurie galėtų pranešti apie taikomų saugos ir sveikatos standartų pažeidimus, įskaitant diskriminaciją, seksualinį smurtą ir prievartą.
- informuoti ir šviesti sportininkus apie su sportu susijusią **riziką ir atitinkamas saugos ir sveikatos priemones**.

Rekomendacijos dėl darbo sauga ir sveikata

Sporto šakos federacijai

- bendradarbiaujant su tarptautine sporto šakos federacija, **suderinti** savo sporto šakų varžybų taisykles su taikomais saugos ir sveikatos standartais.
- kartu su šalių vyriausybėmis, NOK ir nepriklausomomis sportininkų organizacijomis remti nepriklausomų (anoniminių) **kontaktinių punktų**, skirtų sportininkams, steigimą, kad jie praneštų apie taikomų saugos ir sveikatos standartų pažeidimus, įskaitant diskriminaciją, seksualinį smurtą ir prievartą.
- informuoti ir šviesti sportininkus apie su sporto šaka **susijusias rizikas ir atitinkamas saugos ir sveikatos priemones**.
- pagal galiojančius teisės aktus **pateikti** sportininkams, su kuriais yra pasirašytos sutartys, saugos ir sveikatos priemones bei atsakomybes (*pvz., darbo laikas, kasmetinės atostogos, saugos nuostatos sporto renginiuose ir kt.*).
- kartu su kitais elitinio sporto sistemos dalyviais, įskaitant klubus ir renginių organizatorius, aiškiai nurodyti, kuri šalis ir kokia apimtimi padengiamos finansinės išlaidos, atsirandančios **dėl specialių nuostatų** ir priemonių sportininkų saugai ir sveikatai.

Rekomendacijos dėl **socialinė apsauga**

Valdžios institucijoms

- priimti teisės aktus, užtikrinančius, kad elitiniams sportininkams būtų **taikomos įstatyminės socialinės apsaugos priemonės**, neatsižvelgiant į jų teisinį statusą ir sutartinius santykius.
- prisiimti pagrindinę atsakomybę kuriant nacionalinę sistemą, pagal kurią **viešosios ir privačios priemonės** galėtų veiksmingai viena kitą papildyti, kad olimpinių elito sportininkų socialinė apsauga būtų kuo didesnė.
- padėti elitinio sporto sistemos dalyviams ir nepriklausomoms sportininkų organizacijoms priimti **konkrečią politiką**, susijusią su:
 - specifiniais **draudimais** nuo nelaimingų atsitikimų ir traumų;
 - konkrečiomis išėjimo į **pensiją** schemomis ir pensijų planais, taikomais ne tik sėkmingiausiems sportininkams, bet užtikrinantys saugų perėjimą į dvikryptę karjerą visiems elitiniams sportininkams;
 - **nėštumo**, motinystės/tėvystės/įvaikinimo apsaugos ir vaiko priežiūros atostogų nuostatomis.
- užtikrinti, kad būtų mokamos sportininkų socialinės apsaugos įmokos.

Nepriklausomoms sportininkų asociacijoms

- remti nacionalines vyriausybes rengiant ir priimant teisės aktus, užtikrinančius, kad sportininkams būtų **taikomos įstatyminės socialinės apsaugos priemonės**.
- kartu su elitinio sporto sistemos dalyviais ir klubais prisidėti prie išsamios **konkrečių priemonių** politikos kūrimo ir patvirtinimo, kurios:
 - **išaiškina** kiekvienos šalies pareigas;
 - **koordinuoja** konkrečias socialinės apsaugos priemones.
- kartu su elitinio sporto sistemos dalyviais, nacionalinėmis vyriausybėmis ir klubais priimti **konkrečią politiką**, susijusią su:
 - specifiniais draudimais nuo nelaimingų atsitikimų ir traumų;
 - konkrečiomis išėjimo į pensiją schemomis ir pensijų planais, taikomais ne tik sėkmingiausiems sportininkams, bet užtikrinantys saugų perėjimą į dvikryptę karjerą visiems elitiniams sportininkams;
 - **nėštumo**, motinystės/tėvystės/įvaikinimo apsaugos ir vaiko priežiūros atostogų nuostatomis.
- stiprinti savo **veiklos pajėgumus** sportininkų socialinės apsaugos srityje.

Rekomendacijos dėl **socialinės apsauga**

Sporto šakos federacijai

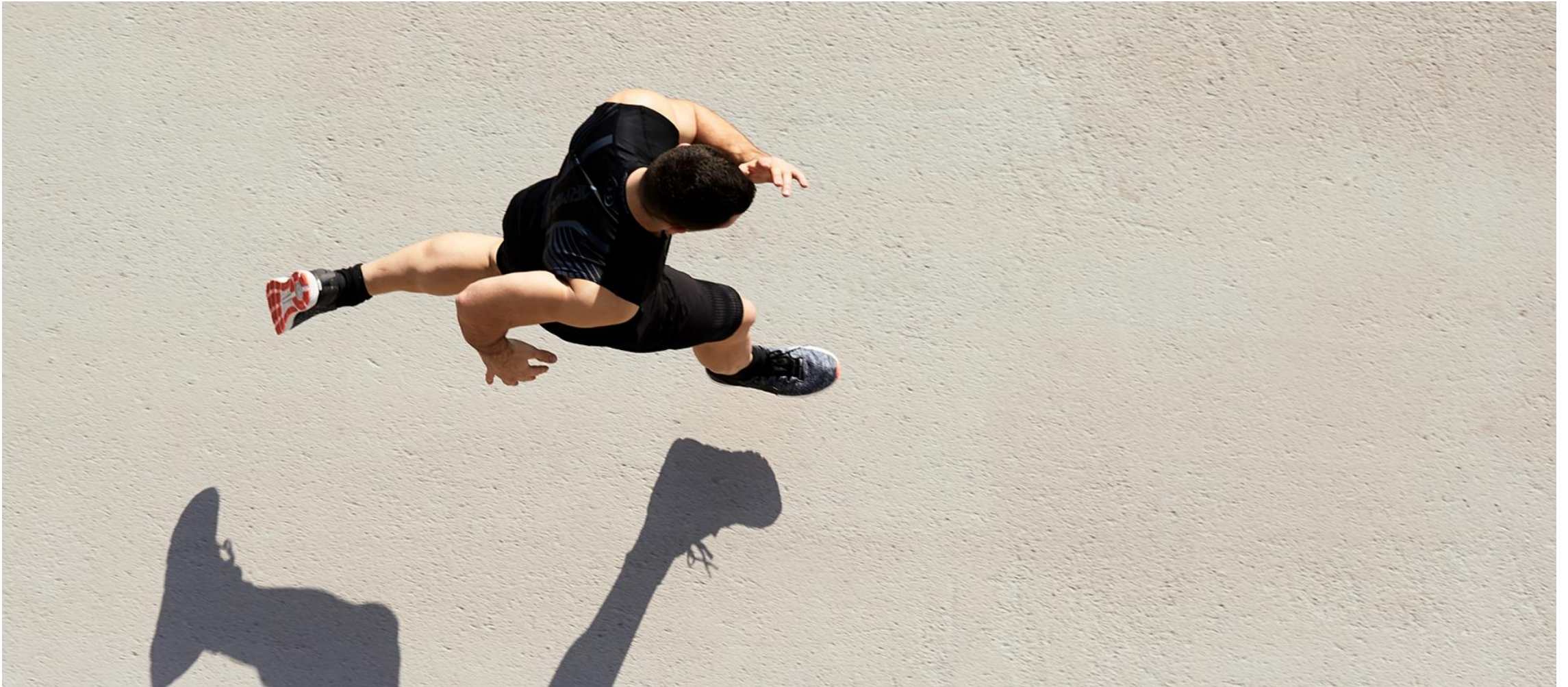
- remti nacionalines vyriausybes rengiant ir priimant teisės aktus, užtikrinančius, kad sportininkams būtų taikomos **įstatyminės socialinės apsaugos priemonės**.
- kartu su kitais elitinio sporto sistemos dalyviais, įskaitant klubus, mokėti socialinės apsaugos įmokas už elitinius sportininkus, su kuriais yra sudarytos sutartys pagal nacionalinius socialinius įstatymus.
- kartu su kitais elitinio sporto sistemos dalyviais, klubais ir nepriklausomomis sportininkų organizacijomis prisidėti prie išsamios konkrečių priemonių politikos kūrimo ir patvirtinimo, kurios: o **išaiškina** kiekvienos šalies pareigas; o **koordinuoja** konkrečias socialinės apsaugos priemones.
- kartu su elitinio sporto sistemos dalyviais, nacionalinėmis vyriausybėmis ir klubais priimti konkrečią politiką, susijusią su:
 - specifiniais draudimais nuo nelaimingų atsitikimų ir traumų;
 - konkrečiomis išėjimo į pensiją schemomis ir pensijų planais, taikomais ne tik sėkmingiausiems sportininkams, bet užtikrinantys saugų perėjimą į dvikryptę karjerą visiems elitiniams sportininkams;
 - nėštumo, motinystės/tėvystės/įvaikinimo apsaugos ir vaiko priežiūros atostogų nuostatomis.

Lisabonos sutartis, 2009 straipsnis 165 (*švietimas ir jaunimas*)

“Sajunga turi prisidėti **skatinant** Europos sporto klausimus, priimant dėmėn **specifinę sporto prigimtį**, jos struktūrą paremtą **savanoriška** veikla ir **socialine bei švietimo** funkcija”

“plėtoti europinę pakraipą sporto srityje, skatinant **sąžiningumą bei atvirumą** sporto varžybose ir už sportą atsakingų organizacijų **bendradarbiavimą**, taip pat saugant sportininkų, ypač pačių **jauniausių, fizinį ir moralinį integralumą**”

Žingsniai: ką galime ir turime padaryti/išvystyti?

Sportininkų darbo santykių raiška: tarp valstybės intereso ir asmens orumo

Dėkojame dalyvavusiems, klausimų autoriams, grįžtamojo ryšio-anketų teikėjams

Įrašų nuorodos pateiktos, seminarų pranešimai bus talpinami <https://www.ltusportas.lt/veiklos-sritys/kompetenciju-centras/seminarai-ir-mokymai/ivyke-seminarai-ir-mokymai/>

Sekite informaciją NSA svetainėje

Iki kitų asmeninio ir profesinio tobulėjimo susitikimų!

Geros kloties!